

Synoda generální jest schopna usnášení, jsou-li přítomny $\frac{2}{3}$ jejího členstva; usnesení jest platným, stalo li se většinou hlasů přítomných členů. Ústavu církevní měniti a rozhodovati v otázkách nauky církevní lze jen za souhlasu většiny $\frac{2}{3}$ přítomných; je-li stejný počet hlasů pro a proti, míti jest návrh za zamítnutý (§ 134 úst. cír.). Členům generální synody nebydlícím v místě shromáždění dostává se náhrady za cestovné a denního platu (§ 137 úst. cír.).

Šilenci viz Blázince a Blbci.

Škoda viz Náhrada škody.

Škody horní jsou ony škody, které způsobeny byly těžbou vyhrazených nerostů vlastníku pozemku. Nejsou tedy jednak škodami horními poškození, která způsobena jsou dolováním v jedněch horách horám jiným, nebo movitým věcem (na př. dobytku pasoucím se náhodou na pozemcích zabořujících se) neb osobám, jednak nenáleží sem poškození, která nepochodí z těžby, nýbrž na př. ze závodu hutního. Kdežto pak pro poslední druhy škod rozhodnou platnost mají všeobecná ustanovení o. o. z., vyvinulo se pro vlastní škody horní zvláštní právo. Rakouský zákon horní jedná o náhradě horních škod ve IV. hlavě společně s přenecháním půdy. K náhradě škod horních odnášejí se jen §§ 106 a 107 hor. zák. Kdežto pak ustanovení § 107 upravuje jen vedení staveb uvnitř propůjčených měr denních, obsahuje § 106 toliko předpis negativní, že se neručí za poškození budov, vodovodů nebo jiných zařízení, jestliže byly zřízeny na důlním poli teprve po jeho propůjčení bez vrchnostenského povolení ke stavbě. I konstatují vzhledem k tomu všichni komentátoři rakouského práva horního (Otto svob. pán z Hingenuy, prof. Dr. Frant. Schneider, a j.), že horní zákon nemá ustanovení o náhradě škod horních, že tudíž dle § 2 zák. hor. průchod mají ustanovení o. o. z. a že proto těžšíř nemusí vedle §§ 1305 a 1306 o. o. z. nahražovati škod horních, nelze-li mu viny přičísti. Ježto pak těžšíř pravidelně provozuje těžbu racionelním způsobem a šetře technických i zákonných opatření, takže mu pravidelně nelze přičísti vinu ve smyslu soukromoprávných předpisů o. o. z., se strany druhé pak dobýváním uhlí nezřídka zúplna se pustoší a znehodnocuje stržemi povrch země, nelze theoretického stanoviska komentátorů našeho zákona horního schvalovati a se držeti. Proti pojímání tomuto vystoupily soudy a správní dvůr soudní, ovšem oba směrem zcela protivným. Kdežto správní dvůr soudní vyslovil v senačním rozhodnutí svém ze dne 17. dubna 1886 č. 815, sb. »Budwinski« č. 3021 jako zásadu právní, že hornictví musí býti provozováno tím způsobem, aby cizí vlastnictví poškozeno nebylo a k tomu konci aby podnikatel hor učinil veškerá opatření, která dle rozhledu lidského mohou jakémukoli poškození zabrániti (srv. i rozh. spr. dv. soud. ze dne 28. listopadu 1885 č. 3054, sb. »Budwinski« č. 2796, a ze dne 20. listopadu 1891 č. 3521); konstruovaly soudy vinu majitele hor (rozh. nejv. soudu ze dne 17. listopadu 1882 č. 10.175, časop. »Gerichtshalle« č. 5 a ze dne 23. května 1883 č. 4862, časop. »Jur. Bl.« r. 1883 č. 35) odvolávající se brzy na §§ 98—107 hor. z., brzy na § 106 hor. z. Kdežto však by důvody správního dvoru soudního bezmála činily nemožným dobývání uhlí, jehož nelze racionelně dobývati a nepoškoditi povrch půdy, lpí rozhodnutí soudů tu více tu méně na podmínce viny a konstruují moment viny i tam, kde ani — přísně vzato — viny není. I byl zejména v poslední době učiněn pokus přenést i do práva rakouského zásady

horního práva pruského a saského, dle nichž majitel hor povinen jest nahraditi škody horní, i když mu nelze přímo viny přičísti.

Pomíjejíce dosti tuhý vědecký spor o náhradě škod horních, dotkneme se pozitivních výsledků, dle kterýchž otázka náhrady škod horních obráží se v těchto bodech:

a) Osoby k dolování oprávněné povinny jsou nahraditi každou škodu, která způsobena jest vlastníku pozemku podzemním dolováním nebo dolováním na povrchu; náhradu dlužno dáti bez rozdílu, zda se dolovalo pod poškozeným pozemkem či pod pozemkem sousedním a to i tehdy, když škodu nebylo lze předvídati. Náhrada poskytnouti se musí netoliko pokud jde o pozemky ležící v poli důlním, nýbrž pokud jde o škody vzešlé těžbou na pozemcích ležících mimo pole důlní.

b) Poškozený vlastník pozemku má nárok na přiměřenou odškodněnou dle § 365 o. o. z., k čemuž poukazuje i § 98 zák. hor.

c) Co do formy odškodnění záleží náhrada při trvalých škodách v zaplacení kapitálu representujícího obnos náhrady za znehodnocení pozemku nebo, je-li poškození povahy přechodné, záleží náhrada v důchodu rovnajícímu se náhradě za roční výtěžky. Náhradu dlužno poskytnouti vždy v penězích, pokud nelze uvésti vše do dřívějšího stavu, což se dá mysliti jen ve případech velmi vzácných; musilať by se těžba zasypati, propadlá půda zvýšiti a trhliny vyplniti se toutéž zemí, což vůbec není možným (rozh. nejv. soudu ze dne 17. listopadu 1882 č. 10.175, časop. »Gerichtshalle« z r. 1883 č. 5).

d) Dobou rozhodnou pro výši škody jest jednak den, kdy propůjčena byla míra důlní a denní, jednak den, kdy nastala škoda, a to v ten rozum, že vlastník pozemku vedle regulační míry vytčené v § 364 o. o. z. k výkonu kolidujících práv oprávněn jest počínaje dnem propůjčení jediné na vlastní nebezpečí libovolně zvyšovati cenu a s druhé strany majitel hor povinen jest nahraditi jen onu zvýšenou cenu, ku které došlo od doby propůjčení až k momentu nastalé horní škody na základě normálního pěstování půdy přiměřeného povaze pozemku a následkem změny všeobecných hospodářských poměrů v cenách. Sluší proto nahraditi jediné skutečné stoupnutí ceny (pozemku) a nikoli zvýšení hodnoty problematické nebo provedené in fraudem legis.

e) Nárok na přiměřenou odškodněnou mají nejen vlastníci pozemků, nýbrž všichni, jimž přináleží k poškozenému pozemku nějaké věcné právo, ježto mohou býti horní škodou bezprostředně postiženi i poživatel, fideikomisař, osoba mající nějakou služebnost, pachtěř a věřitel hypotékární. Z toho plyne naopak, že jen k osobním nárokům, které má někdo ve příčině poškozeného pozemku dle obligačního poměru za vlastníkem nebo jiným věcně oprávněným, tudíž ani k nárokům pachtěře jehož práva nejsou v knihách vtělena, se při vyšetřování škody horní přímo nepřihlíží.

f) Podmětem povinnosti náhradní jest toliko osoba k dolování oprávněná a nikoli její zástupce nebo pachtěř, ježto právní poměr mezi osobou k dolování oprávněnou a mezi poškozeným není obligační, nýbrž věcný. Poškozený má tudíž vznésti nárok svůj proti hornímu závodu, kterýž individualisován jest právě osobou k dolování oprávněnou. Vystřídá li se několik osob k dolování oprávněných, vyhrazen jest jim postih na vzájem. Vznikla-li však škoda provozováním několika závodů

horních, ručí všechny dle svých podílů a jen když se nedají určití podíly v poškození, ručí všechny závody rukou nedílnou s výhradou stejnoměrného postihu za jednotlivými závody horními na vzájem (§§ 1302 a 896 o. o. z.).

g) Nárok na náhradu škody horní promlčuje se ve 30 letech (jinak tvrdí spisovatel Frankl).

Co se týče poškození budov a jiných staveb, stanoví § 106 hor. zák., že majitel hor není práv za škodu, byla-li dotyčná stavba zřízena v poli důlním teprve po jeho udělení bez vrchnostenského přivolení ke stavbě, I jest úřední povolení ke stavbě právním podkladem k rozřešení otázky náhrady škody v té míře, že stavby, k nimž nevyhledává se vůbec úředního povolení (jako jsou zdi ohradné), může zříditi na pozemku pán stavby na vlastní nebezpečí, kdežto držitel hor ručí za veškeru škodu oněch staveb, které se svolením vrchnosti zřízeny byly třeba po propůjčení pole důlního. Majitel hor, jehož dlužno pozvati ku stavební komisi vedle předpisů řádu stavebního, povinen jest námitky své tím určitěji přednésti při této komisi, ač-li stavba sama dle § 47 čes. st. ř. (a podobně i v jiných řádech stavebních) neprohlásí se z úřední povinnosti na základě důvodů veřejnoprávních za nepřijatelnou; i má majitel hor při odkázanou na pořad práva provésti, ježto by jinak musila býti stavba nebo zařízení bezpodmínečně respektována a bylo by nutno nahraditi každou škodu ve smyslu zásad stanovených pro poškození pozemků. Nastoupí-li majitel hor pořad práva, má žalobou vésti důkaz o tom, že by provedení stavby mělo v zá-pětí poškození jeho soukromých práv, totiž obmezení nabytého práva k těžbě. Je-li žaloba jeho zamítnuta, je to tak, jako by byl právo své promlčel (viz str. 176 bosenského zák. hor., rozh. spr. s. dv. ze dne 20. ledna 1886 č. 3011, sb. »Budwinski« č. 2878, ze dne 2. října 1889 č. 3287, sb. »Budwinski«, č. 4874 a rozh. ze dne 4. února 1872 čís. 14.930, časop. »Gerichtshalle« r. 1872 č. 16, a ze dne 10. dubna 1872 č. 3645, časop. »Gerichtshalle« r. 1872 č. 49 a podrobné výklady Lederera str. 86—116).

Poškození stojatých a tekoucích vod posuzuje se celkem stejně, jako poškození vlastnictví pozemkového. Toliko Lederer (str. 117—128) obmezuje náhradní povinnost vzhledem ku zvláštní právní povaze vody na ty případy, že by dolováním poškozeno bylo bezprostředně vlastnictví pozemkové a jen nepřímo voda jakožto jeho součást, takže jen v tomto případě nahraditi jest v penězích škodu vodní jakožto část způsobené škody na pozemku v duchu zásad platných o náhradě škod pozemkových.

Nastane-li vlastní přímá škoda vodní následkem opatření, jimiž se voda ze směru svého odvede, nebo přeruší, přetne-li se tedy dolováním zřídlo vodní a následkem okružního pohybu vody v pozemcích poškozena nebo dokonce zničena jest nějaká studna, léčivý pramen, rybník nebo i voda tekoucí, netřeba dávatí náhrady ani in natura ani v penězích, ježto voda v pozemku nenáleží nikomu (jest res nullius) a naproti přirozeným zákonům komunikace není možno nikomu poskytnouti soukromoprávního nároku na vydání vlny vodní nebo jisté zásoby vodní (rozh. spr. s. dv. ze dne 5. února 1879 č. 228, sb. »Budwinski« č. 417; opáčně rozh. spr. dv. soud. ze dne 5. října 1889 č. 1927, sb. »Budwinski« č. 4861).

Škody námořské (havarie).

I. Pojem.

Havarie jest souborem všech škod a mimořádných výloh, kteréž stihly loď a náklad od počátku až do ukončení námořního nebezpečí